

NAPOLEON DE KEYSER EEN VOORLOPER VAN HET SOCIALISME IN VLAANDE- REN EN ZIJN FAMILIE TE GENT

Toevallig ontdekte ik enige jaren geleden in het reservefonds van de Gentse stadsbibliotheek twee boekjes uit de Germinal-reeks (1). Omdat zowel de auteur, dr. Paul De Keyser (1891-1966), universiteitsprofessor en folklorist (2), als de persoon over wie deze boekjes handelen, Napoleon De Keyser (1806-ca. 1860), naamgenoten zijn van mij, trokken deze mijn bijzondere aandacht. Voor zover ik heb kunnen nagaan bestaat er geen bloedverwantschap tussen ons drieën.

HET NATUER-RECHT

Beide boekjes handelen dus over Napoleon De Keyser, die in de geschiedenis van de sociale wetenschappen in België bekend staat als de auteur van *'Het Natuer-Recht, of de Rechtveirdigheid tot nieuw bestuur als order der saemleving volgens de bestemming van den Mensch'*, dat gedrukt werd te Brussel in 1854 (3).

Dit boek vormt een mijlpaal in de geschiedenis van het socialisme in Vlaanderen. Naar de vorm is het slecht geschreven; spellingsfouten en een gammele zinsbouw, ingewikkeld en langdradig van stijl. Maar inhoudelijk is het merkwaardig. De tekst kadert binnen het utopisch socialisme van de eerste helft van de XIXe eeuw. De auteur is belezen en heeft kennelijk veel nagedacht, maar hij is geen geleerde, hij is een landbouwer-landmeter die de natuur liefheeft, en hij is autodidact. Hij voert rechtvaardigheid hoog in het vaandel en houdt er onorthodoxe meningen op na. Toch heeft zijn boek destijds nauwelijks weerklank gevonden. Waarschijnlijk werd het doodgezwegen. Vandaag zijn deze man en zijn werk reeds lang vergeten. Behalve in de 'Geschiedenis der Nederlanden' (4) wordt hij vermeld in de 'Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte' (5), de 'Kroniek van België' (6) en natuurlijk de 'Geschiedenis van de Socialistische Arbeidersbeweging in België' (7).

Napoleon De Keyser zag het levenslicht te Deinze op 6 februari 1806, als zoon van onderwijzer Adrianus Franciscus en Maria Christina Saey, en genoot wellicht een verzorgd lager onderwijs. In 1830 was hij lid van de Burgerwacht te Sleidinge, hij deed er dienst als kapitein adjunkt majoor van de legioenstaf, wat veronderstelt dat hij over de inwoners van Sleidinge een zeker gezag had. Bovendien staat hij in de 'Wegwijzer van Gent en de provincie Oost-Vlaanderen' tussen 1830 en 1851 vermeld als landmeter. Het is mogelijk dat hij kort na 1840 in het huwelijk trad met Julia Dubosch uit de bekende familie Dubosch uit Kaprijke (8). Zijn huwelijksleven was slechts van korte duur aangezien

Julia reeds in 1847 overleed. Over zijn verdere leven is weinig bekend. Er wordt verondersteld dat hij als kinderloze weduwnaar Sleidinge heeft verlaten en zich naar Brussel heeft begeven voor de uitgave van het reeds hoger genoemd boek. Vermoedelijk overleed hij ergens in Noord-Frankrijk. Dit is, samengevat, wat Prof. dr. Paul De Keyser in zijn verhandeling uit 1948 over Napoleon De Keyser meedeelt, eraan toevoegend dat er van zijn ouders geen spoor te ontdekken valt.

Bij opzoekingen naar mijn voorouders en naamgenoten vond ik deze informatie terug in de archieven van de desbetreffende gemeenten. Daarenboven vond ik andere interessante gegevens.

Het huwelijk van Napoleon en Julia heeft plaats te Sleidinge op 19 april 1834. Hij is in 1847 mede-oprichter van de Assemblée Démocratique, een internationale vergadering van links-revolutionairen rond Karl Marx (6).

Zijn vader Adrianus Franciscus wordt geboren te Antwerpen op 10 april 1773 en huwt er op 2 april 1796 in de Onze-Lieve-Vrouwkathedraal met Maria Christina Saey, geboren op de St.-Salvatorparochie te Gent op 23 maart 1772. In 1801 wonen zij te Gent aan de 'Slijpstraete' waar Adriaan als cabaretier (herbergier) aan de kost komt. Tussen 1804 en 1807 verblijft hij met zijn gezin te Deinze, waarna hij zeven jaar te Roeselare woont. Hij keert terug naar Gent en wordt in 1818 door het gemeentebestuur van Zomergem voorgedragen als onderwijzer. Door de Gedeputeerde Staten van de provincie Oost-Vlaanderen wordt hij tot onderwijzer van de eerste klas benoemd en ontvangt hij een wedde van 600 gulden per jaar. Twee jaar later wordt Adriaan echter op de vingers getikt omdat hij zijn taak niet genoeg ter harte zou nemen. Nadat hij belooft zijn best te zullen doen gaat het een tijdje beter, er wordt nu zelfs vol lof over hem gesproken. In 1821 doet hij zijn beklag : hij richt een brief aan de Gedeputeerde Staten in verband met de onregelmatige uitkering van zijn wedde.

In 1828 neemt hij ontslag, en op 2 december 1826 vertrekt hij naar Gent waar hem een betrekking van huisonderwijzer wordt aangeboden (9).

Hij belandt tenslotte begin 1835 te St.-Jans-Molenbeek, waar hij kort daarna op 16 februari 1835, overlijdt. Marie Christine Saey overleefde hem nog enige jaren tot ze overlijdt te Ledeberg op 15 juni 1851.

Samen schenken zij het leven aan 7 kinderen, waaronder Napoleon. Een andere zoon, Judocus, wordt geboren te Gent op 9 november 1801. Hij huwt met Catharina Rosalie Troch en zij worden de ouders van Polydoor De Keyser, die het later tot Lord Mayor van Londen zal brengen.

POLYDOOR DE KEYSER

Ruim tien jaar geleden schreef Maurice van Wesemael in Ghendtsche Tydinghen een boeiend artikel over deze Vlaming die ruim 100 jaar geleden tot Lord Mayor van Londen werd verkozen. Geboren te Dendermonde op 12 december 1832, overleed Polydoor in de Britse hoofdstad op 26 januari 1898.

Hij schreef toen dat er, behalve het feit dat hij enig kind was, over zijn jeugd niets bekend was (10).

Opzoekingen hebben aan het licht gebracht dat Polydoor één broer en twee zussen had, namelijk Emile geboren te Antwerpen in 1829 en overleden in 1850, Coralie, geboren te Antwerpen in 1834, en Emma, geboren te Antwerpen in 1837. Polydoor werd dus eigenlijk toevallig te Dendermonde geboren in het huis van zijn grootouders Troch, tijdens de beschieting van Antwerpen (waar zijn ouders woonden) door de Hollanders, die het zuiderkasteel nog bezet hielden. In samenwerking met de Engelsen zouden de Fransen hen verdrijven en de vesting innemen. Dat gebeurde in november en december van het jaar 1832.

De ouders van Polydoor vestigden zich tenslotte samen met hun vier kinderen te Londen op 11 augustus 1842, waar Judocus hotelhouder werd. Het betekende voor Polydoor het begin van een lange carrière in het Londense hotelwezen en de politiek.

VICTORINE DE KEYSER

De twee jaar jongere broer van Adrianus Franciscus (geboren in 1773) was Franciscus Antonius (geboren op de St.-Jacobsparochie te Gent in 1775 en overleden te Oordegem in 1836). Hij was burgemeester van Vlierzele en Oordegem van 1819 tot 1829 en huwde Ludovica Van Aelbroeck, die hem zes kinderen schonk waaronder August De Keyser (geboren te Oordegem 30 januari 1805), een Gents advocaat die met Rose de Caigny huwde. Zij werden op hun beurt de ouders van o.m. Victorine De Keyser (1839-1923) die gehuwd was met Eugène Vander Haeghen (1829-1880), drukker en uitgever van de 'Gazette van Gent', 'De wegwijzer van Gent', enz. Na de dood van Eugène zette Victorine met ijver de zaak van haar overleden man verder. Zij bewoonden vanaf 1867 het Hotel Clemmen in de Veldstraat. Hun zoon, Arnold Vander Haeghen, zou in 1942 kinderloos overlijden en bij testament het hotel aan de stad Gent overmaken - het huidige museum Arnold Vander Haeghen (11).

De ouders van Adrianus en Franciscus waren Joannes Franciscus De Keyser (geboren te Antwerpen op 3 november 1725) en Joanna Josepha De Maeght. Zij huwden in de Gentse St.-Niklaaskerk op 6 juni 1761. De familie vestigde zich te Antwerpen in de XVIIe eeuw. Joanna Josepha was de dochter van Jacob De Maeght (10) die deken was van de Gentse kleerkopersnering van 1752 tot 1756. Hij associeerde zich met schepen De Loose en bracht grondstoffen aan voor de papierfabriek aan de Ham. De papierproductie vormde toen een van de zwaarste industrietakken. Jacob De Maeght bezat een technische bekwaamheid, en hij was een succesvol handelaar.

Erik DEKEYSER

BRONNEN

- (1) *DE KEYSER PAUL*, 'Een voorloper van het socialisme in Vlaanderen, Napoleon De Keyser'. *Germinaalreeks* 15e jaargang nr. 4, augustus 1948, 38 blz. en nr. 5, september 1948, 32 blz. Uitg. SM Het Licht, Gent.
- (2) 'Album Dr. Paul De Keyser', Gent 1951.
- (3) *DE KEYSER Napoleon*, 'Het Natuer-Recht...'; druk J.H. Dehou, Brussel, 735 blz. in 8°.
- (4) 'Algemene Geschiedenis der Nederlanden', deel X, blz. 336.
- (5) *ELIAS Hendrik*, *Geschiedenis der Vlaamse Gedachte*, deel 3, blz. 380.
- (6) *Kroniek van België*, blz. 649, Standaard Uitgeverij.
- (7) *De Geschiedenis van de Socialistische Arbeidersbeweging in België*, 1960, uitg. S.M. Ontwikkeling, Antwerpen.
- (8) *Ghendtsche Tydinghen* 1989 blz. 199; 1986 blz. 160 en *Appeltjes van het Meetjesland* jaargang 1987.
- (9) *Fonds Zomergem* nr. 335 en 342 in R.A.G.
- (10) *Ghendtsche Tydinghen* 1981 blz. 28 tot 45.
- (11) *DE HERDT René*, Het Museum Arnold Vander Haeghen, 1989.

